

Γεώργιος Παχυμέρης (1242-1310)

Από τους σημαντικότερους Βυζαντινούς λογίους των παλαιολογείων χρόνων, με πολυποίκιλα ενδιαφέροντα, πλούσιο συγγραφικό έργο και αξιόλογη πολιτική και εκκλησιαστική δράση. Υπήρξε μαθητής του Γεωργίου Ακροπολίτη στην Νίκαια. Ήλθε στην Κωνσταντινούπολη μετά την κατάλυση της λατινικής κυριαρχίας, όπου και χειροτονήθηκε κληρικός. Δίδαξε ρητορική, φιλοσοφία, θεολογία και μαθηματικά. Έλαβε εκκλησιαστικά και διοικητικά αξιώματα.

Από τα πολυάριθμα έργα του τα περισσότερα έχουν σωθεί, χωρίς όμως να έχουν εκδοθεί όλα. Πλούσιο είναι το ιστοριογραφικό του, το φιλοσοφικό του και το θεολογικό του έργο. Έχουμε επίσης τα ρητορικά ή σοφιστικά έργα του, ποιητική σύνθεση αυτοβιογραφικού χαρακτήρα και επιστολές.

Είχε σε μεγάλη εκτίμηση τα μαθηματικά για τα οποία υποστήριζε ότι ο άνθρωπος αξίζει να ασχολείται με αυτά, όχι μόνο για την ευχαρίστηση που προσφέρουν αλλά και για την πρακτική τους χρησιμότητα. Χαρακτηριστικά έλεγε ότι ο Θεός «*ἔοικεν ὑμῖν ὄνειδίζειν ἄγεωμετρήτοις διαμένουσι*», δηλαδή ο Θεός συνήθιζε να ντροπιάζει αυτούς που παρέμεναν χωρίς γνώσεις γεωμετρίας. Διατύπωσε επίσης παρόμοιες αντιλήψεις, αρκετούς αιώνες νωρίτερα με εκείνες του θεμελιωτή της αναλυτικής γεωμετρίας René Descartes, για τις μαθηματικές ιδιότητες των υλικών όντων.

Έγραψε το «*Περὶ αριθμητικῆς κεφαλαίου ἐν τῷ Διοφάντῳ*» (που εκδόθηκε το 1895 από τον P. Tannery). Επίσης το «*Σύνταγμα τῶν τεσσάρων μαθημάτων αριθμητικῆς, μουσικῆς, γεωμετρίας καὶ ἀστρονομίας*» (που εκδόθηκε το 1940 στο Βατικανό από τον P. Tannery

με πρόλογο και επιμέλεια του Ε. Στεφάνου) και το οποίο έμελλε να αποτελέσει βασική πηγή διδασκαλίας, ιδιαίτερα στα μαθηματικά. Ο Krumbacher θεωρούσε τον Παχυμέρη ισάξιο του Ρογήρου Βάκωνος, που πρόσφερε πολλά στην επιστημονική πρόοδο της Δύσης. Με το προηγούμενο έργο του ο Παχυμέρης μπορεί να θεωρηθεί από τους αρχηγέτες της επιστημονικής αναγέννησης, που ανανέωσε τις γνώσεις της επιστήμης με τη μελέτη των φυσικών φαινομένων από καθαρά ποσοτική άποψη. Ασχολήθηκε ακόμα και έλυσε προβλήματα αορίστων εξισώσεων β' βαθμού.

Μιχαήλ Μανωλόπουλος

Σχ. Σύμβουλος ΠΕ3